

Bioethica

Vol 2, No 1 (2016)

Bioethica



Κανόνες Δεοντολογίας και Ιατρική Ευθύνη

Ιωάννης Καράκωστας

doi: [10.12681/bioeth.19659](https://doi.org/10.12681/bioeth.19659)

To cite this article:

Καράκωστας Ι. (2016). Κανόνες Δεοντολογίας και Ιατρική Ευθύνη. *Bioethica*, 2(1), 2–3.
<https://doi.org/10.12681/bioeth.19659>

Κανόνες Δεοντολογίας και Ιατρική Ευθύνη

Ιωάννης Καράκωστας^{1,2}

¹Ομότιμος Καθηγητής, Νομική Σχολή ΕΚΠΑ

²Αναπληρωτής Πρόεδρος, Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής



ioankarakostas@yahoo.gr

Ιδιαίτερως απασχολεί την Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής το ζήτημα της τήρησης εκ μέρους των ιατρών των κανόνων δεοντολογίας.

Η ιατρική ευθύνη συνδέεται αρρήκτως με τους κανόνες δεοντολογίας που αφορούν στην ερευνητική και επαγγελματική δράση του ιατρού, όλων των ειδικοτήτων και όλων των κατηγοριών. Οι ιατρικές υπηρεσίες που έχουν ως αντικείμενο αλλά και γνώμονα τον άνθρωπο συνδέονται αναπόσπαστα με την δικαιοηθική πλευρά της ανθρωπίνης αξίας, αποτελούν το ρυθμιστικό πεδίο, αλλά και το θεμέλιο των υποχρεώσεων, δεοντολογικών αλλά και νομικών, του επαγγελματία που έχει το προνόμιο να υπηρετεί τον άνθρωπο και την αξία που αυτός ενσωματώνει.

Οι κανόνες δεοντολογίας αποτελούν σε μεγάλο βαθμό κανόνες αυτορρύθμισης. Συνιστούν δηλαδή επιταγές, οι οποίες, μέσω αυτοπροσδιορισμού, οριοθετούν το εύρος της θεμιτής δράσης, εξειδικεύουν την έννοια των συναλλακτικών ηθών και της καλής πίστης και υπό την έννοια αυτή καθορίζουν τα βασικά κριτήρια για την ευθύνη του ιατρού, το παράνομο και την υπαιτιότητα. Οι κανόνες δεοντολογίας παίζουν επίσης εντόνως παιδευτικό ρόλο τόσο σε επίπεδο νομοθέτη, όσον αφορά στη διάπλαση ειδικών κανονιστικών ρυθμίσεων, όσο και σε επίπεδο συναλλασσομένων, οι οποίοι καθοδηγούνται και σε κάποιο βαθμό ποδηγετούνται από τις αρχές που εκπέμπουν οι πιο πάνω κανόνες.

Οι εν λόγω κανόνες είναι νομοθετικά κατοχυρωμένοι. Στις 8.11.2005 ψηφίστηκε από τη Βουλή ο νέος Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας, ο ν. 3418/2005, καθώς λόγω των επιστημονικών και

κοινωνικών μεταβολών που σημειώθηκαν κατά τις τελευταίες δεκαετίες κρίθηκε απαραίτητη η ύπαρξη ενός νόμου που θα αντικαταστήσει τον Κανονισμό Ιατρικής Δεοντολογίας (β.δ. της 25.5/6.7.1955) και θα θέσει νέα ζητήματα υπό τη μορφή ολόκληρων κεφαλαίων. Με την έναρξη της ισχύος του καταργήθηκε το β.δ. της 25.5/6.7.1955, αλλά διατηρήθηκε σε ισχύ ο Κώδικας ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος (α.ν. 1565/1939).

Η θεώρηση των κανόνων δεοντολογίας ως βάση της ευθύνης του ιατρού σημαίνει ότι η συμπεριφορά του ιατρού είναι παράνομη όχι μόνο όταν προσκρούει σε συγκεκριμένο ειδικό κανόνα δικαίου, αλλά και όταν έρχεται σε αντίθεση με το γενικότερο πνεύμα της έννομης τάξης - καλής πίστεως -, από το οποίο παράγονται και το οποίο εξειδικεύουν οι κανόνες δεοντολογίας, που επιβάλλει να μην εξέρχεται κανείς με τις πράξεις του από τα όρια, που ορίζονται κάθε φορά από τα συναλλακτικά ήθη και την καλή πίστη, όρια, των οποίων η υπέρβαση θεμελιώνει κάθε είδους αστική ευθύνη. Συγκεκριμένα ο εν λόγω Κώδικας αποτελεί στην ουσία εξειδίκευση π.χ. των άρθρων 330, 914, 288, 281 και 57 του Αστικού Κώδικα και επομένως η παράβαση των διατάξεών του, εκτός των προβλεπόμενων από τον ίδιο στο άρθρο 36 πειθαρχικών κυρώσεων, επισύρει και την ενδοσυμβατική ευθύνη του ιατρού, καθώς και την αδικοπρακτική βάσει της ΑΚ 914 σε περίπτωση προσβολής απόλυτων δικαιωμάτων ή σε περίπτωση παραβίασης της γενικότερης υποχρέωσης πρόνοιας, που απορρέει από την αρχή της καλής πίστεως.

Οι κανόνες της δεοντολογίας, που αποτελούν το χαρακτηριστικό γνώρισμα της αυτορρυθμιζόμενης ευθύνης του ιατρού, έχουν θετικές συνέπειες ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Καταρχάς, έχοντας ως προϋπόθεση την *a priori* αποδοχή και κατά συνέπεια την εικαζόμενη συναίνεση εκ μέρους των κοινωνιών του δικαίου, τους οποίους κυρίως αφορά, των όρων αλλά και των κυρώσεων που συνεπάγεται η μη τήρηση και εφαρμογή τους, πράγμα που σημαίνει κοινωνικώς ευρεία αποδοχή, εγκαθιδρύουν ένα υποσύστημα απόλυτα εναρμονισμένο με το περί δικαίου αίσθημα. Δεύτερον, εξυπηρετούν κατά τρόπο ιδανικό την αρχή της πρόληψης ακόμα και της προφύλαξης, που είναι ένα στάδιο πριν από την πρόληψη, καθόσον

οι ίδιοι οι ενδεχόμενοι δράστες και οι εν δυνάμει δράστες βαδίζουν στο δρόμο που οι ίδιοι ως σκαπανείς έχουν προηγουμένως χαράξει, πράγμα που τους προφυλάσσει από νομικά παραστρατήματα.

Συνεπώς, οι κανόνες δεοντολογίας που αναφέρονται στη δράση του ιατρού σε σχέση με τον άνθρωπο είναι όχι μόνο κανόνες ηθικής επαγγελματικής συμπεριφοράς, αλλά και δεσμευτικές νομικές υποχρεώσεις στο βαθμό που οι αρχές της αντικειμενικής καλής πίστης και των χρηστών ηθών αποτελούν τη βάση και το δικαιοηθικό τους στόχο, υπαγορεύονται μάλιστα από την υπέρτατη συνταγματική μας αξία και επιταγή της προστασίας του ανθρώπου.